

Høgskulen
på Vestlandet

Matpakke, smørelunsj eller varmlunsj

– hva ønsker vi?

Elevenes vaner og oppfatninger
om skolemåltidene

Noen resultat fra evaluering av
skolemåltidsordningene ved

Verdalsøra ungdomsskole våren 2020

Bodil Bjørndal og Eldbjørg Fossgard

HVL, campus Bergen

18. juni 2020

Tema for vår presentasjon

1. Matpakkevaner og oppfatninger om matpakkeordning
2. Smøremåltidet
3. Varmmaten
4. Lunsjpausene
5. Elevens vurderinger og ønsker
7. Noen foreløpige konklusjoner

Datamateriale

Kvantitative data

Spørreskjema til elevene om:

- a) Generelle skolelunsjvaner (n = 355)
- b) Erfaringer matpakkedagen (n = 297)
- c) Erfaringer smørelunsjdagen (n = 200)
- d) Erfaringer varmlunsj-dagen (n = 279)

Spørreskjema til lærerne (n = 18)

Kvalitative data

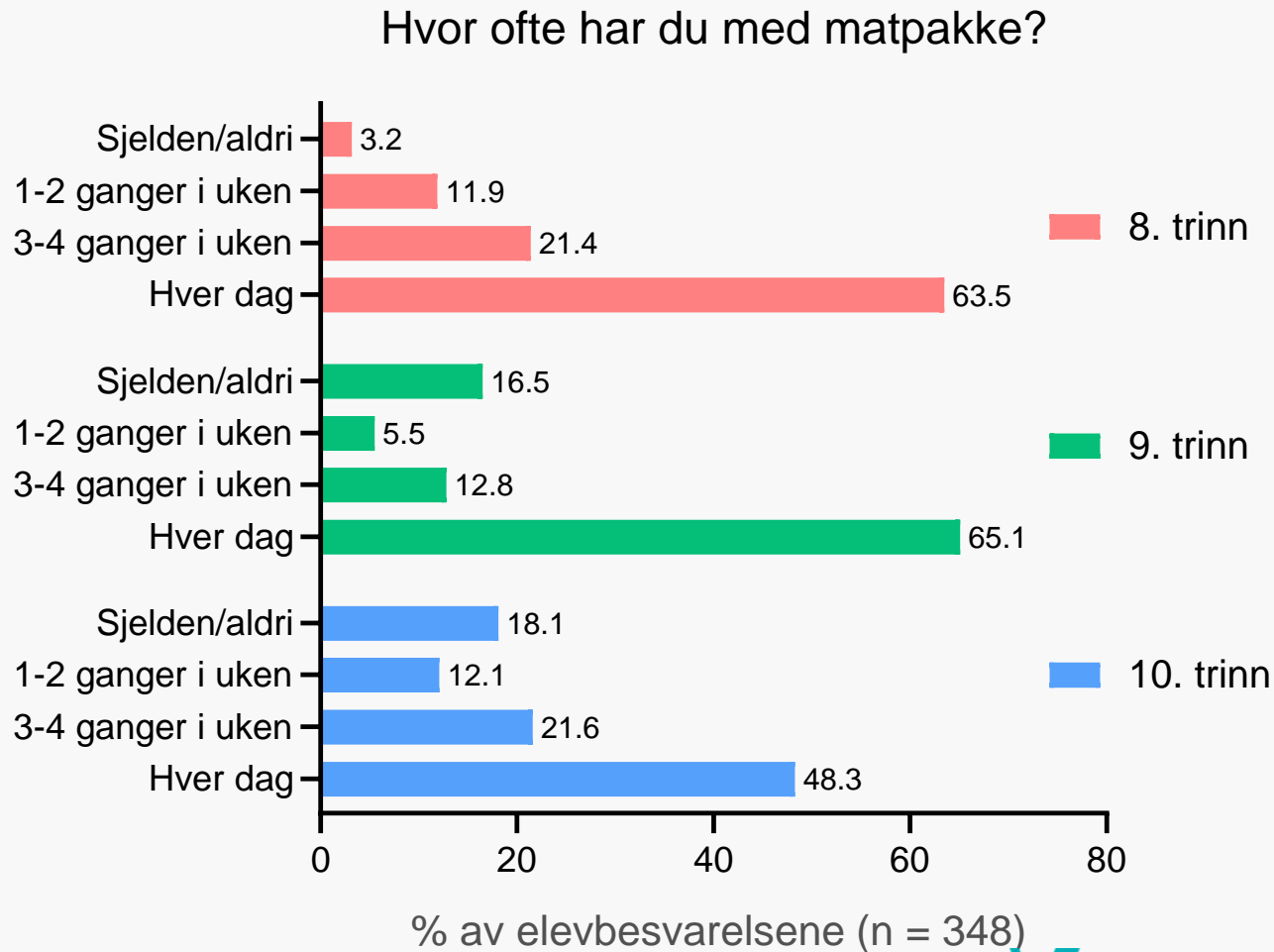
Fokusgruppesamtaler

15 klasser, ei fokusgruppe per
2-7 elever per fokusgruppe

Observasjoner

4 personer observerte spisesituasjonen
ved de tre ulike måltidsordningene i fire
dager

Hvor ofte har elevene med matpakke?

Flere på 9. og 10. trinn sier at de sjelden/aldri har med matpakke enn på 8. trinn

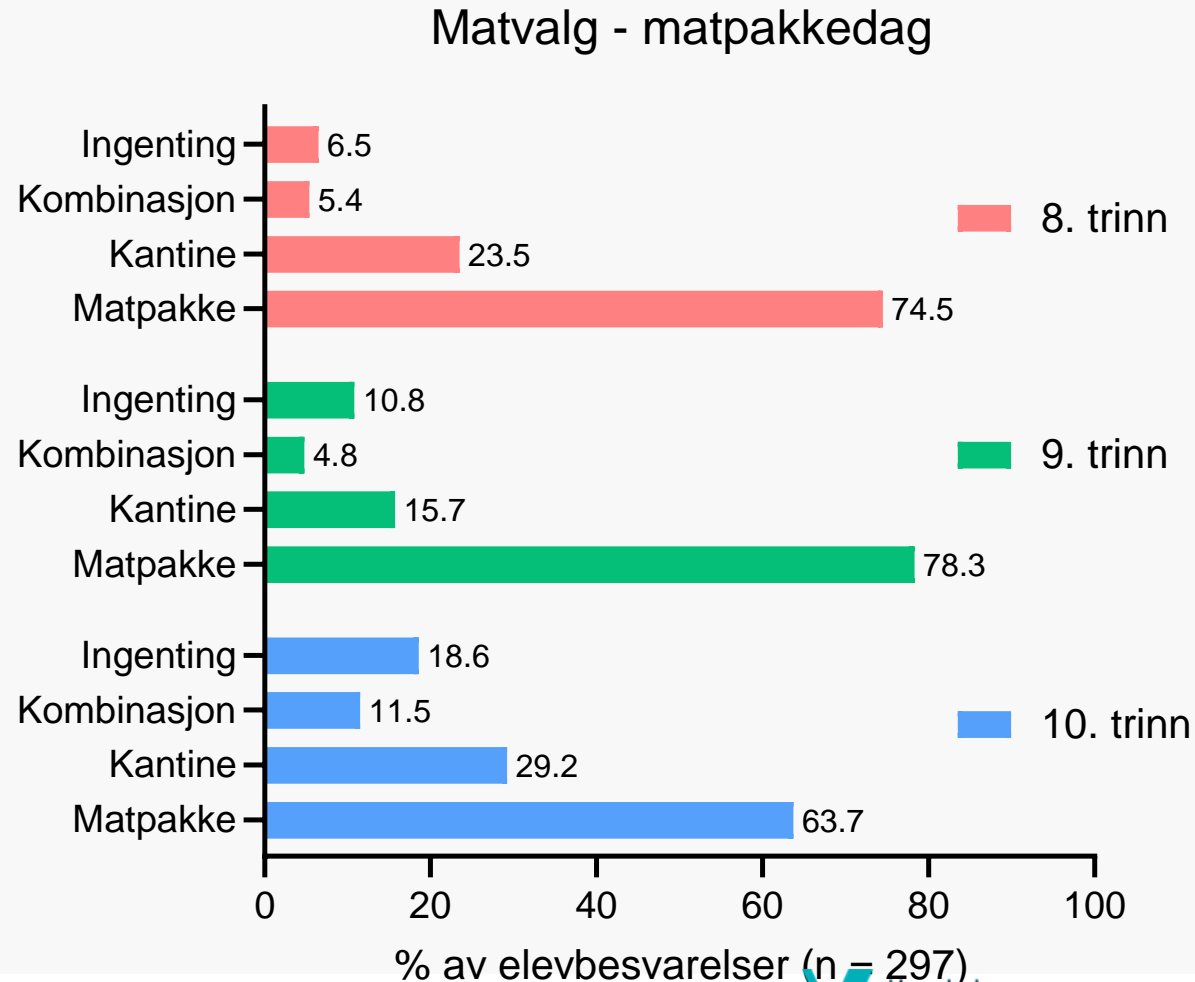
Færre på 10. trinn har med matpakke hver dag enn på 8. og 9. trinn

Ungdomsskoleelevenes oppfatninger av matpakker og matpakkeordning

- › Elevene er stort sett fornøyd med matpakkene sine og med matpakkeordningen og begrunner det med at de
 - › Bestemmer sjøl hva om hvor mye de vil spise
 - › Vet at de liker maten de har med
 - › Matpakke sunnere enn tilbudt skolemåltid
 - › Slipper å stå i kø i lunsjen
 - › Mener det blir mindre kasting

- › Kritiske innvendinger til matpakkeordningen
 - › Stress å lage til matpakke om morgenen
 - › Kjedelig og ensidig med det samme innholdet hver dag

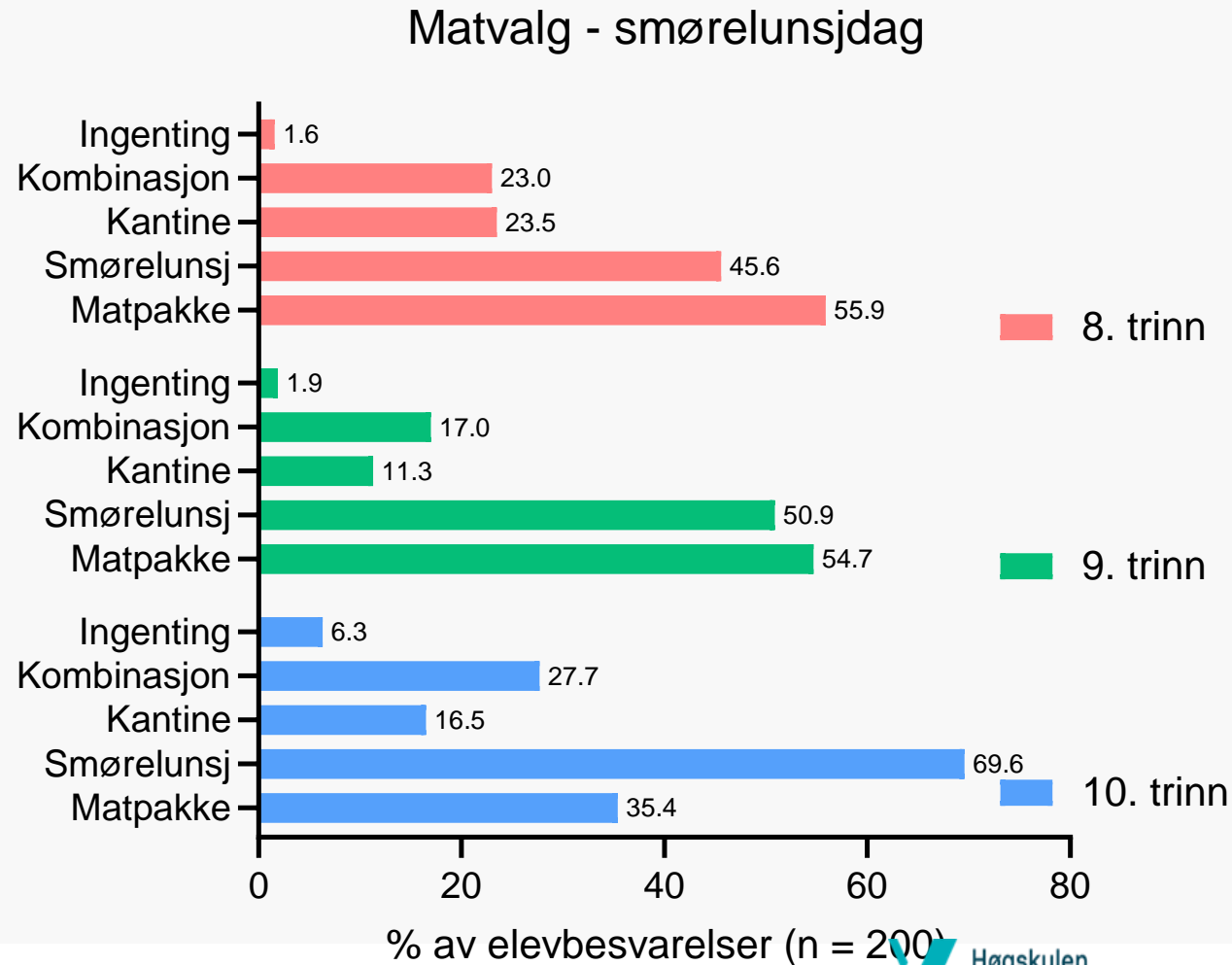
Matvalg på matpakkedagen - 8., 9. og 10. trinn

Færre elever på 10. trinn spiste matpakke sammenlignet med 8. og 9. trinn

Andelen av elever som ikke spiste lunsj økte med klassetrinn

Matvalg på smørelunsjdagen, 8., 9. og 10. trinn

Servert smørelunsj hadde en svært positiv effekt på hvor mange av elevene som spiste lunsj.

Et flertall på 8. og 9. trinn hadde med egen matpakke, og flere brukte smørelunsjen som et supplement til matpakken.

Spesielt valgte en stor andel av elevene på 10. trinn smørelunsj

Smørelunsjen

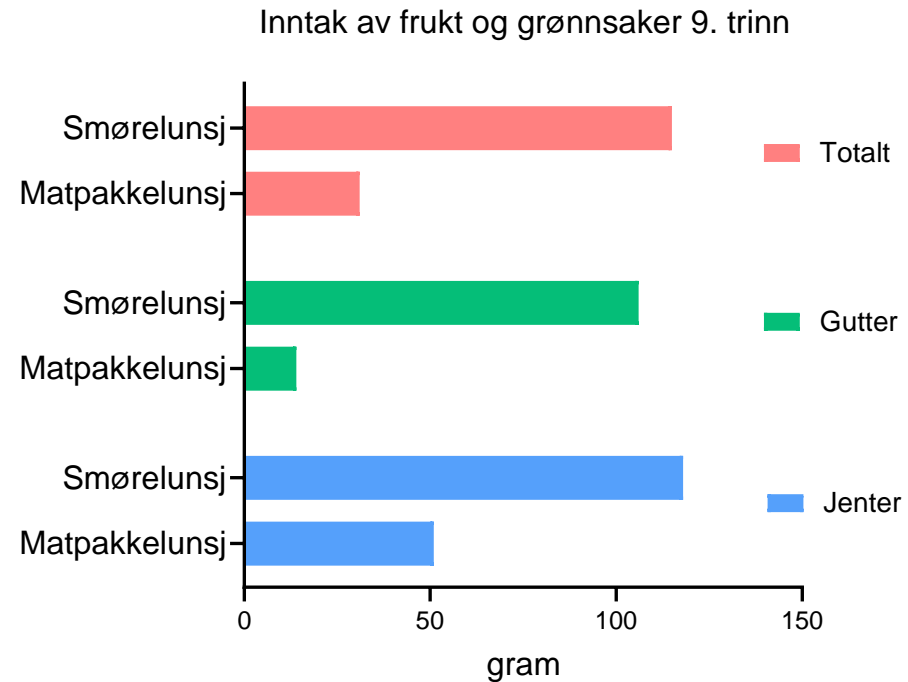
Positive omtaler av lunsjen

- Smørelunsjen (brødlunsjen) er populær
- Praktisk og tidsbesparende med smørelunsj
- Spiser mer til smørelunsj enn andre dager
- Tilfredsstillende variasjon i pålegget

Kritiske omtaler av lunsjen

- Skaper køer og rot
- Uhygienisk når alle forsyner seg ved bordet
- For liten variasjon i brødsorter
- Går tom for enkelte matvarer før alle har fått (jus, begetter)

Inntak av frukt og grønnsaker i lunsjen på 9. trinn

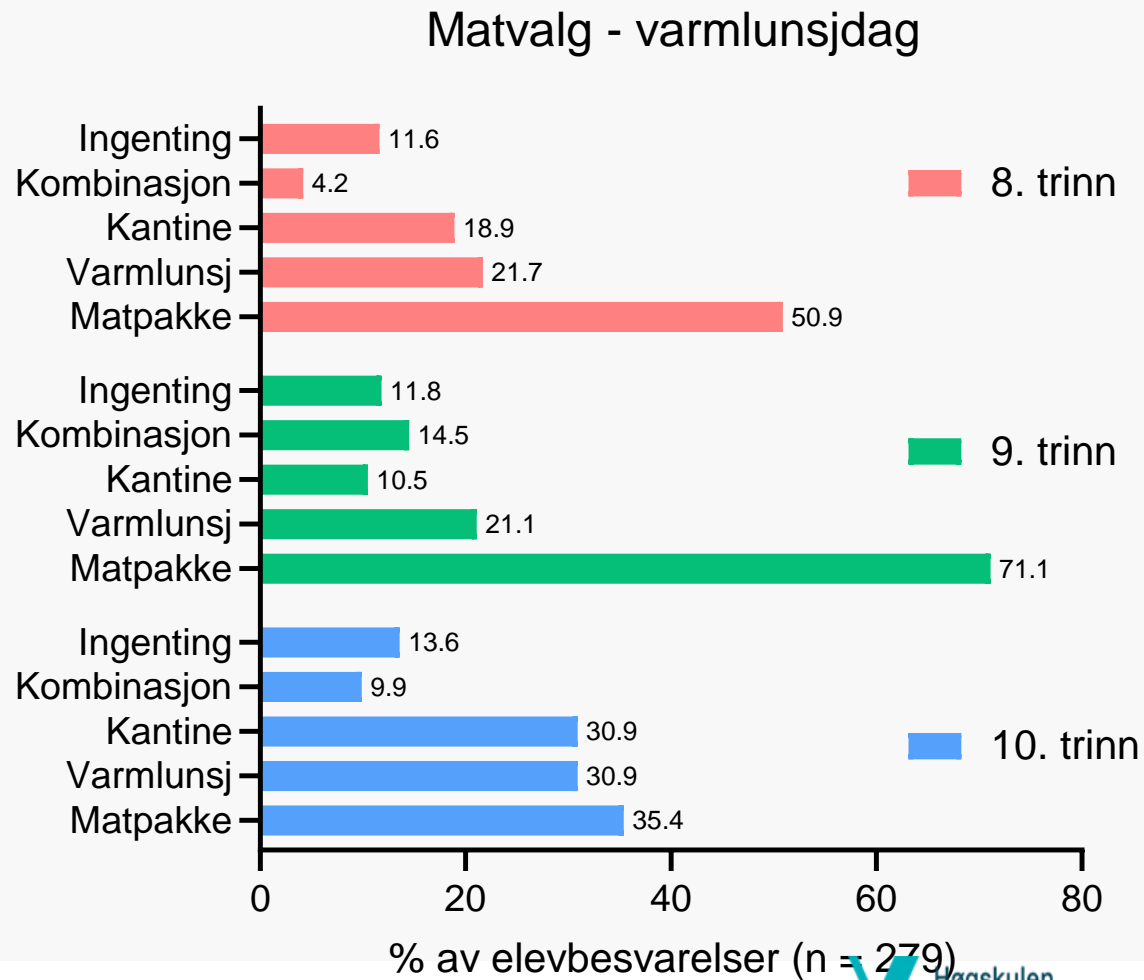

Gjennomsnittlig inntak av frukt og grønt økte **3.7-fold** i smøremåltid vs. matpakke (n = 24-66)*

Andel elever som ikke spiste frukt og grønt gikk ned fra **77.8% til 25%**

Matvalg på varmlunsjdagen, 8., 9. og 10. trinn

Servert varmlunsj hadde ingen effekt på hvor mange som spiste lunsj, og få valgte å benytte seg av tilbudet.

Noen flere på 10. trinn benyttet seg av tilbudet sammenlignet med 8. og 9. trinn

3. Elevenes preferanser i varmlunsjen

Eleverfaringene kan deles i fire kategorier:

- 1) Spiser og liker stort sett alt som blir servert
- 2) Spiser av og til
- 3) Har smakt, liker ikke
- 4) Har aldri smakt på varmmaten

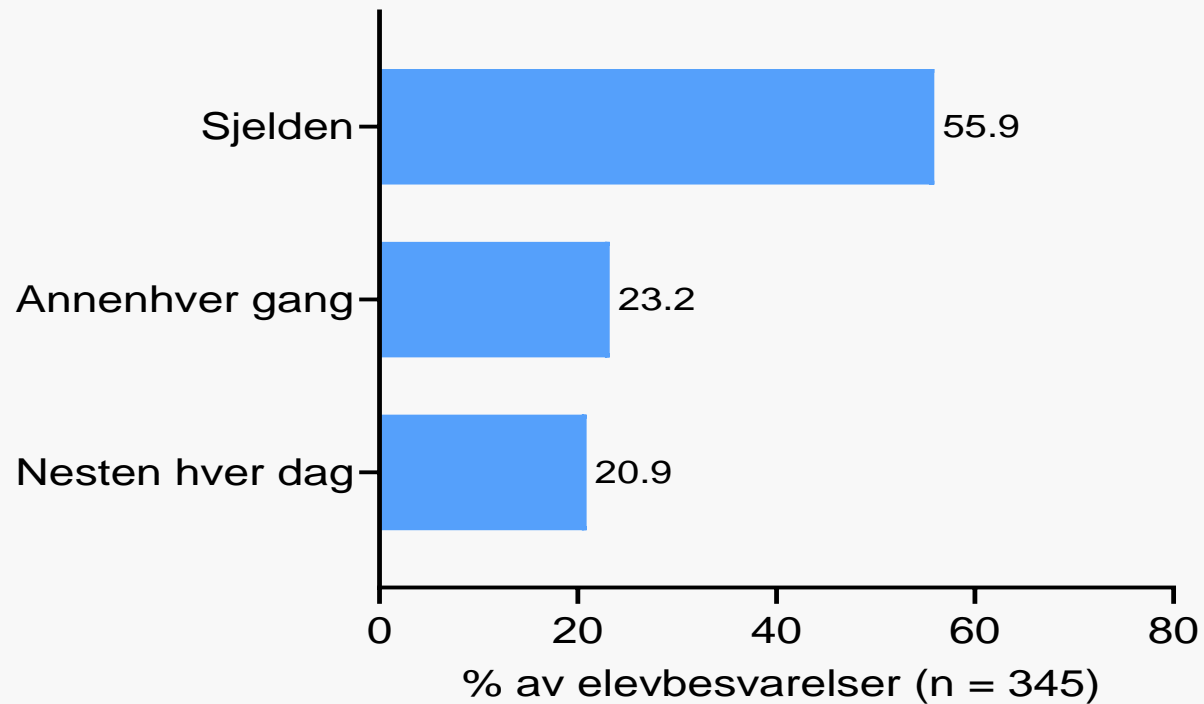
Kun 1/5 av elevene oppga at de spiste når det ble servert varm mat på skolen.

Elevene mente varmmaten var

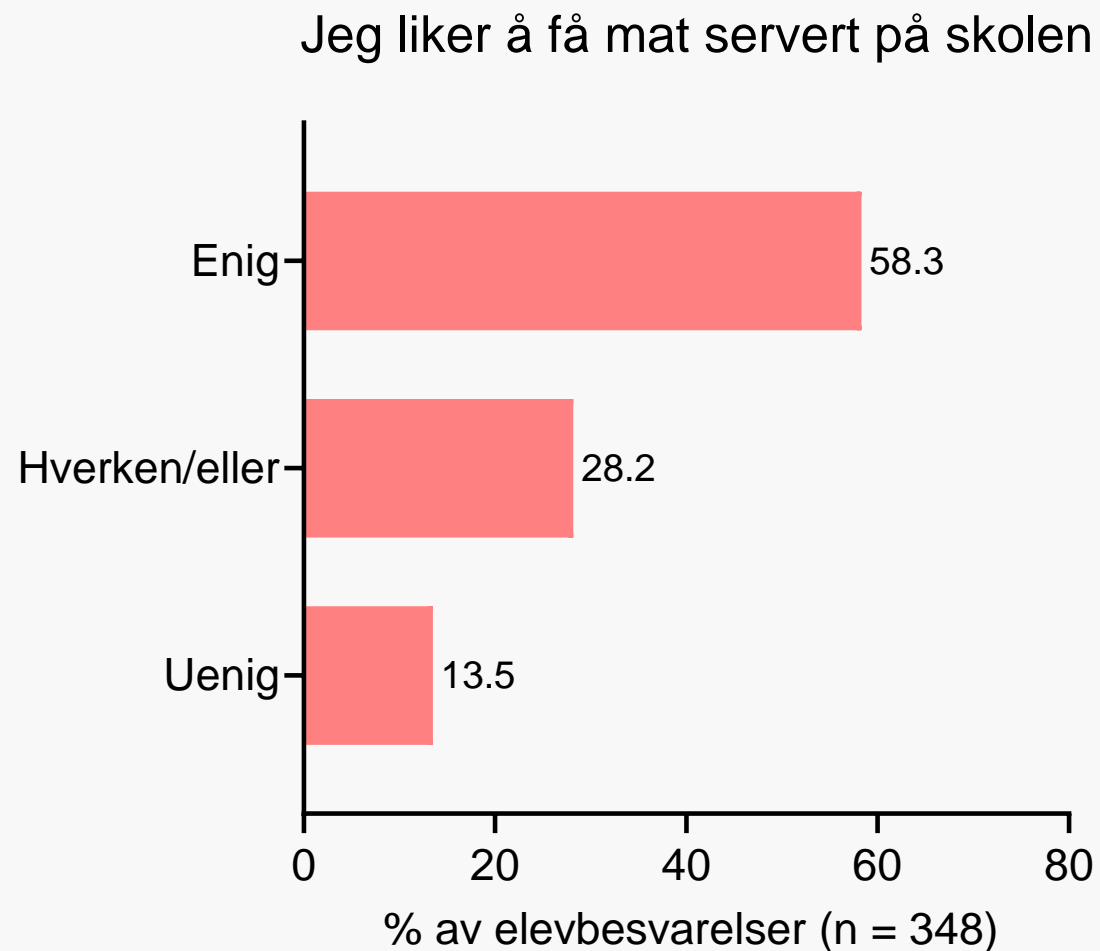
- ensidig
- kjedelig
- ikke mettende

Smakspreferanser –varmlunsj

Hvor ofte liker du det som blir servert i varmmåltidet?

Flertallet av elevene liker å få et servert måltid på skolen

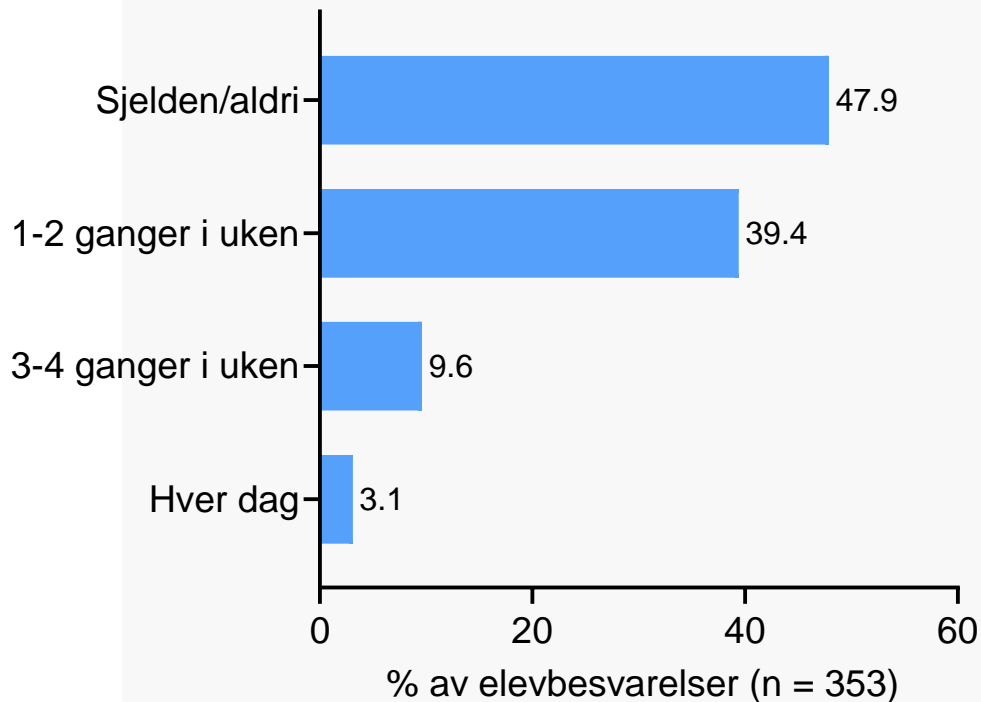
Elevforslag for varmlunsjen

- a) Bruke mer penger på varmrettene og heller tilby det sjeldnere enn i dag (annenhver uke eller en gang per måned)
- b) Utvide kjøkkenfasilitetene med et par komfyrer til pizza-steiking m.m.
- c) Sette opp menylister hver måned
- d) Elevenes forslag til utvida meny:
Tomatsuppe, kyllingsuppe, pannekaker, pastaretter, lasagne, burger, pizza

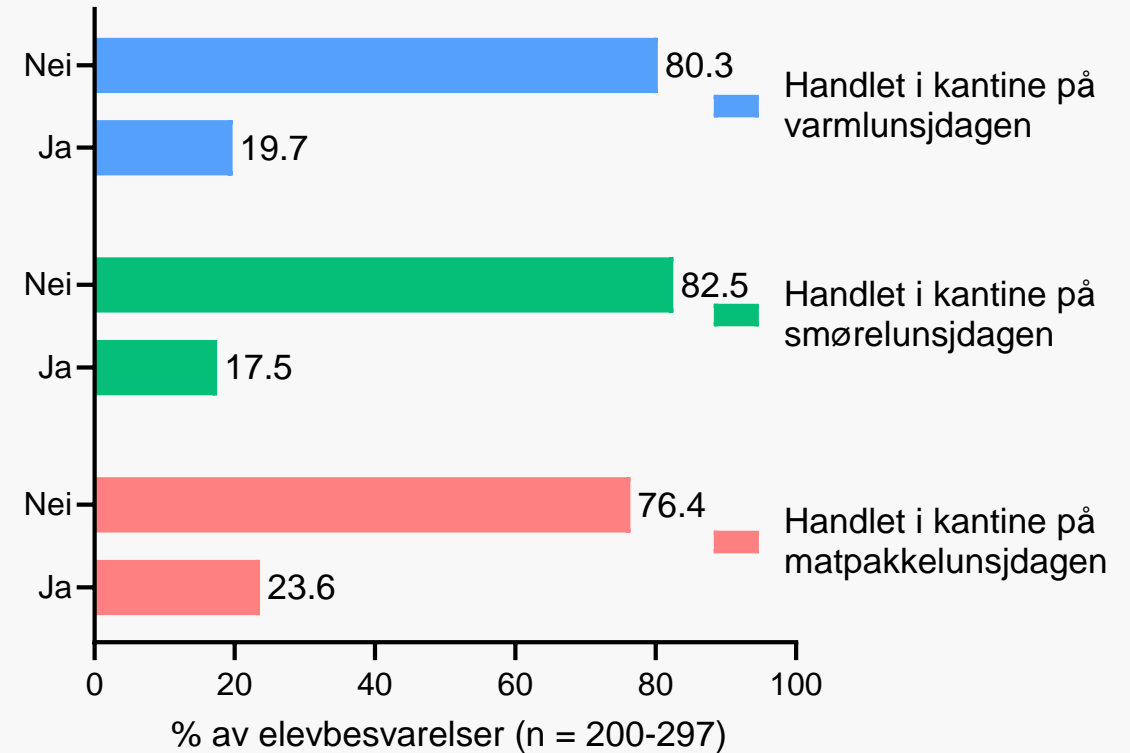

Elevenes bruk av kantina

Hvor ofte handler du i kantinen?

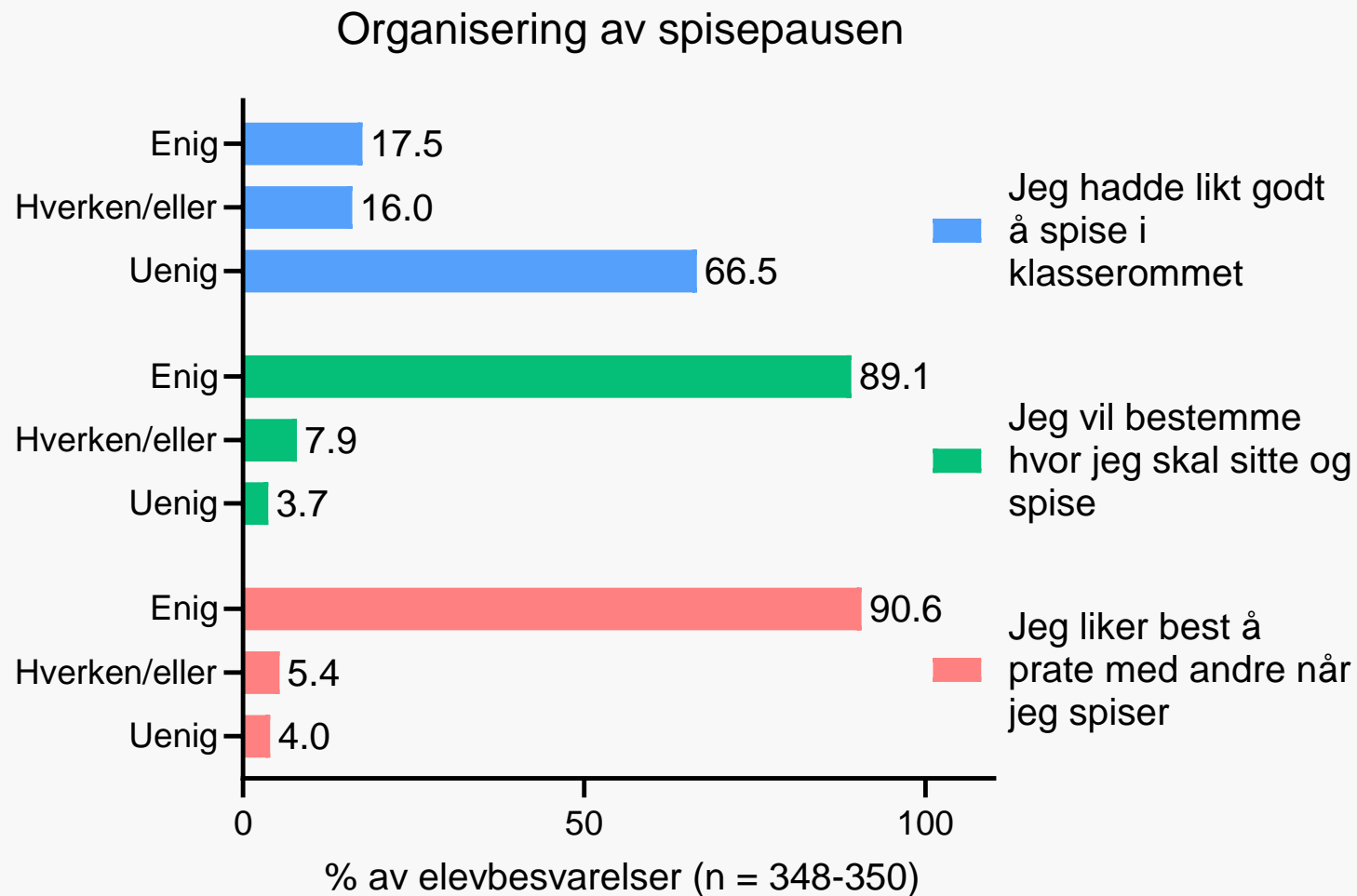

Kantinebruk

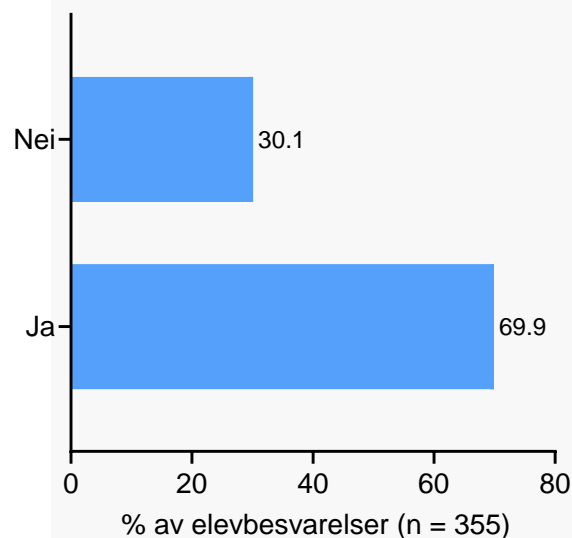
Bruken av kantina var ikke veldig høy blant elevene, og type måltid påvirket ikke hvor mange som handlet der.

Elevenes oppfatninger om spisesituasjonen

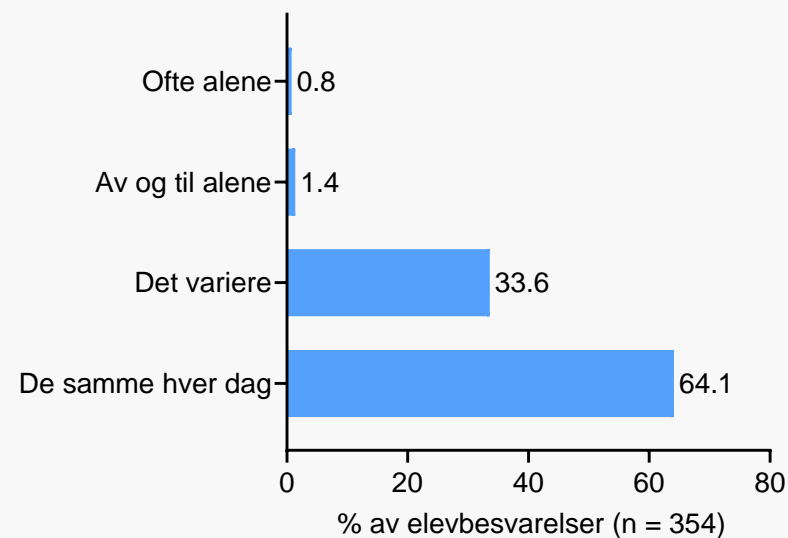

Sosiale aspekter ved spisesituasjonen

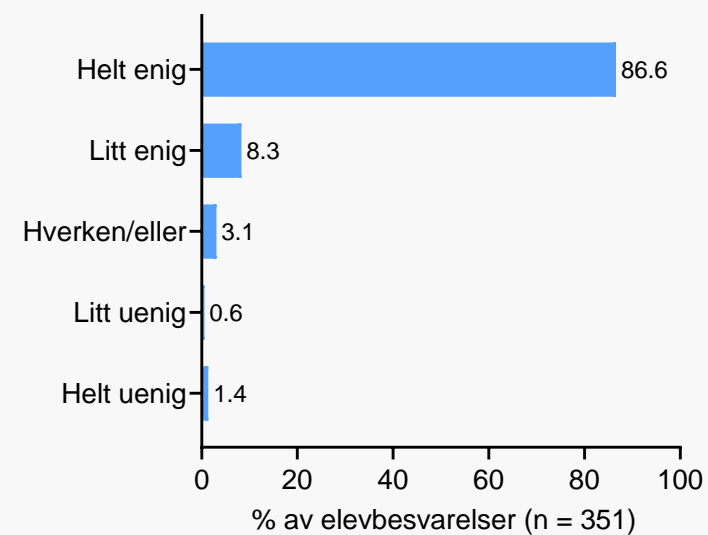
Sitter du på samme plass hver dag?

Hvem sitter du med?

Jeg finner alltid noen å sitte med når jeg skal spise

Lunsjpausen

Lunsjpausen er tatt ut av klasserommene - til flere valgfrie lunsjareal på skolen - kantine, amfi, grupperom, korridorer m.m.

Elevene har faste steder de sitter og faste grupper de sitter sammen med (fra samme trinn, delvis på tvers av klasser.

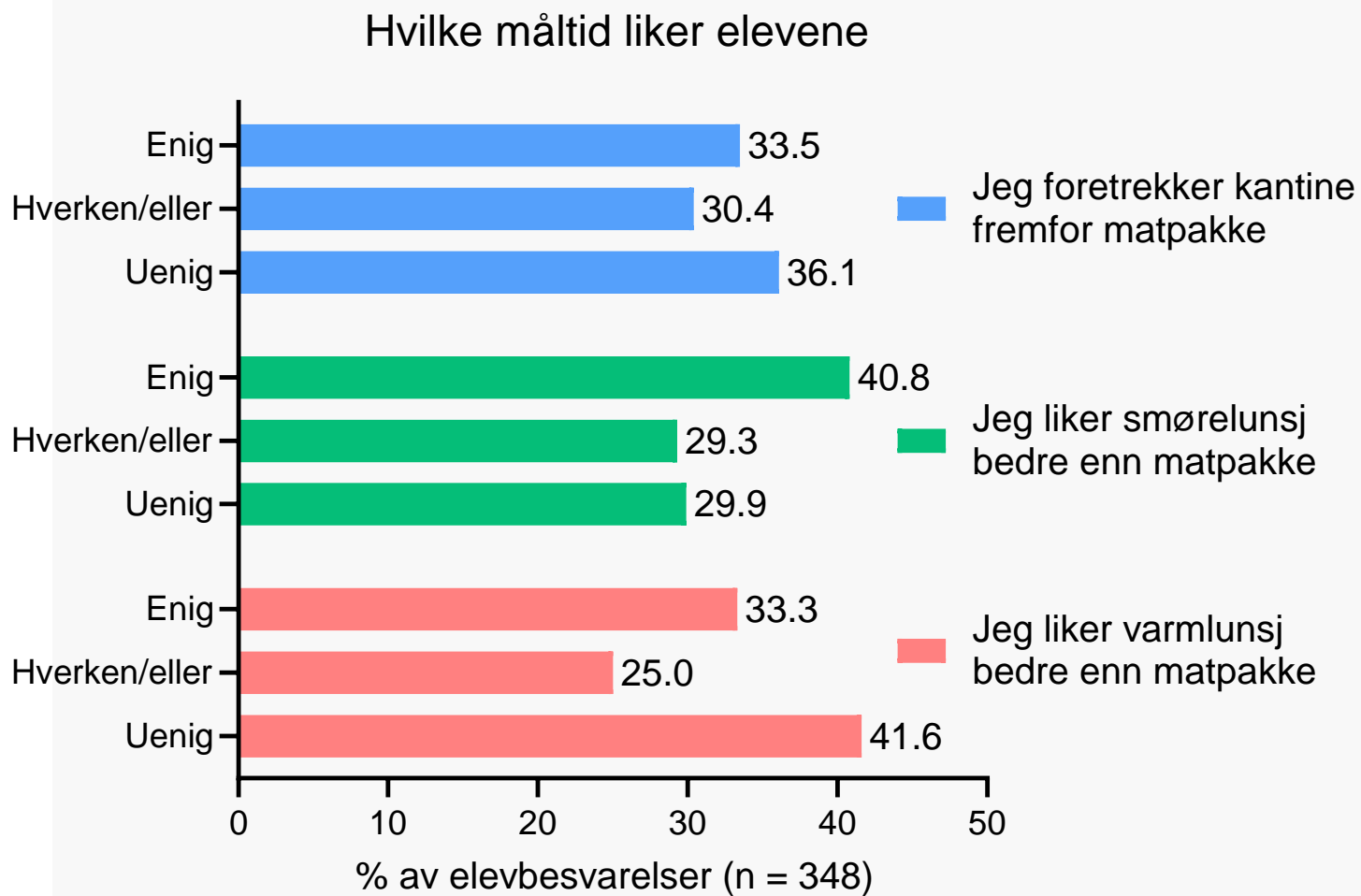
Samme mønster i alle matordninger, også for dem som ikke spiser noe.

De sosiale aspektene ved lunsjen oppfattes som like viktig som maten: prate og treffe venner, treffe gjengen.

Måltidet og det sosiale fellesskapet varer nesten hele lunsjpausen.

Ulike preferanser, men matpakka er fortsatt populær

Resultatene tyder på at elevene i noen grad foretrakk matpakke foran både kantine og varmlunsj

Smørrelunsj var derimot litt mer populært enn matpakke

Noen foreløpige konklusjoner

- 1) Elevene er fornøyd med ordningene i matpakke- og i smørelunnsjordingene
- 2) Ønsker omlegginger i varmlunnsj-tilbudet: flere matretter i tillegg til supper
- 3) Påpeker behovet for utbedringer i kjøkkenfasiliteter (komfyrer) og bedre hygiene i smørelunnsjen og varmlunnsjen (voksenperson til å legge maten på elevenes tallerken)
- 4) 20 % av elevene spiser sjelden eller aldri mat på skolen. Smørelunnsjen kan redusere andelen og ha positiv effekt på frukt- og grøntinntaket
- 5) Lunnsjpausen er viktig arena for markere sosialt fellesskap og sosial tilhørighet

Videre arbeid i evalueringsprosjektet

Prosjektrapport

- › Rapporten fra prosjektet vil være klar 1. september 2020 og blir sendt til Fylkesmannen i Trøndelag

Faglige artikler

- › Materialet vil videre bli brukt i tre skisserte fagartikler i 2020/21
 - › v/Bodil Bjørndal, Eldbjørg Fossgard og Eli Kristin Aadland, Høgskulen på Vestlandet

BA-oppgaver i folkehelseutdanning

- Sandra Mjømen - Effekten av et servert måltid på inntak av frukt og grønnsaker i lunsjen
- Mariell Ørjansen – Effekten av et servert måltid på næringsinnholdet i lunsjen

FOU-oppgaver i 5-årig master i grunnskolelærerutdanning

- Tina Fauskanger - Trivsel i spisepausen
- Veronica Fjeldkjøn – Gratis skolemåltid (effekt på matinntak i lunsjen)

